

Nova Strava

GLASILO NARODNEGA DELAVSTVA

Ugotovitev za javnost

Vsa mariborska nacionalna društva so odločena, podpirati narodno delavstvo v borbi za gospodarsko in socialno osamosvojitve

V Mariboru je bil ustanovljen med-društveni odbor za zaščito narodnega delavstva, ki je priobčil za javnost to-le ugotovitev:

«Ugotavljamo, da mora videti vsako pravilno narodno vzgojno in narodno obrambno delo zlasti na naši meji svoj cilj predvsem tudi v težnji, da se nacionalno aktivira mali slovenski človek, zlasti slovenski tvorniški delavec in mali nameščeneec, to je da zavestno postane soustvarjalec naše narodne samobitnosti in volje po svobodi. Kajti največje jamstvo za naše meje vidimo v zadovoljnim malem človeku, predvsem v delavcu, ki se bo čutil enakopravnega tako v družabnem, kulturnem kakor v gospodarskem življenju. Samo tedaj smatramo, da bo izgubil čustvo manjvrednosti in gospodarskega izkoriščanja, ki mu jemlje nacionalno odpornost in škoduje njegovi državljanski zavesti.

Smatramo zato za svojo dolžnost: Ukreniti vse potrebno, da se bo slovenski, zlasti tvorniški delavec v Mariboru in ob vsej naši severni meji zavedal, da se zamore opreti na vso nacionalno javnost povsod tam, kjer bi radi socialno šibkejšega položaja prišel v stanje, ki bi bilo v katerem koli oziru kvarno za njegovo nacionalno zavest ali kjer bi se celo skušalo žaliti njegovo narodno čustvo. S pomočjo javnosti ob moralni podpori njegovi strokovni organizaciji Narod-

no strokovni zvezi hočemo delati na tem, da se ne bo nacionalno delavstvo in nameščeneec v svoji socialni pravni zaščiti, v kolikor mu je po zakonu dana, prikrajševalo, temveč se še po možnosti izpopolnilo. Skrbeti hočemo, da se to delavstvo pritegne čim bolj in da se čim tesneje priveže k slovenski kulturni in družabni skupnosti. V to svrhu bodo zastopniki podpisanih nacionalnih društev na periodičnih skupnih sejah od časa do časa pretresali tozadevna v poštev prihajajoča vprašanja ter kot taka enota storili potrebne korake v olajšanje narodnega in socialnega položaja nacionalnega delavstva.»

Ciril Metodova družba, podr. Maribor, Narodna strokovna zveza, podr. Maribor, Zveza kulturnih društev v Mariboru, Zveza Maistrovih borcev v Mariboru, Bran-i-bor, podr. v Mariboru, Slovensko akademsko starešinstvo «Triglav» v Mariboru, Slovensko akademsko društvo «Jadran» v Mariboru, Sokolsko društvo Maribor matica v Mariboru, Sokolsko društvo Maribor I, Sokolsko društvo Maribor II, Sokolsko društvo Maribor III, Sokolsko društvo Tezno, Narodna odbrana, krajevna organizacija v Mariboru, Zveza kmečkih fantov in deklet, okrožni odbor Maribor, Društvo zasebnih in avtonomnih nameščenec v Mariboru.

Poživite delavnost

Prosjačenje ubija človekovo dostojanstvo. Delavstvo hoče zaposlitev in pošten zaslužek

Iz uradnih podatkov, ki jih objavlja tisk, je razvidno, da brezposelnost med našim delavstvom nezahvalno in usodno narašča. Neštete ankete pristojnih ustanov in poklicanih činiteljev izvenevajo v suhih ugotavljanjih vzrokov ter v obsežnih papirnatih resolucijah, ki se kupičijo vedno višje v arhivih posameznih ministrstev, banskih uprav in drugod. Dejanski stan pa ne ostaja le nespremenjen, temveč se iz dneva v dan še poslabšuje. Zadnji izkaz Borze dela izkazuje visoke deset in deset tisoče brezposelnih industrijskih in drugih delavcev, ki s svojimi družinami prezebajo, stradajo in umirajo v skrajnem pomanjkanju po predmestnih barakah, šupah in hlevih naših mest. O teh ljudeh se sme trditi, da ne živijo človeško, temveč pravo pasje življenje. Navajeni na

delo, ga dan za dnem zaman iščejo po mestih in tudi po deželi, ker pač hočejo in morajo s svojimi ženami in otroki živeti in ker niso naučeni, da bi prosili miloščine, ki končno še bolj ubija človekovo dostojanstvo. Ti ljudje bi bili srečni in blazeni, če bi dobili kakršnokoli delo, da bi se le pošteno, čeprav kar najskromneje preživeli.

Vse se sklicuje le na ozek okvir svojih individualnih proračunov in misli, da se nikakor ne smejo prekoračiti, ker bi drugače utrpeli ne vem kakšno škodo, če bodo zaposlili tega ali onega človeka v času najhujše stiske in bede. Poznamo premnoga bogata podjetja z ogromnim razpoložljivim kapitalom, ki bi prav lahko pričela ta ali ona prepotrebna dela, ki bi bila tudi v njihovem neposrednem velikem interesu, pa vendar iz neznanih vzrokov teh del nečejo pričeti in

Narodna obramba

Slovenski človek se mora čutiti enakopravnega in enakovrednega v našem gospodarskem, kulturnem in družabnem življenju

Naša narodna društva imajo zlasti v dandanašnjih časih hitrih in nepredvidenih dogodkov, v časih velikih presenečenj in silne pogonske moči velikih narodov posebno velike in težke, odgovornosti polne naloge, da narod drže v stalni pripravljenosti — in ga obvarujejo pred najtežjimi udarci, ki lahko za dolga stoletja odločijo o narodovi usodi. Posebno ne bi smela naša narodna društva opustiti akcij, ki naj razgibajo in seveda tudi razčistijo naše najširše plasti naroda, katere tvorijo predvsem delavci in nameščenci.

Ni dovolj, da se brigamo za vrhove našega narodnega gospodarstva. Kakšna usodepolna zmeta bi bila, če bi gospodarske koristi posameznika ne jemale svojih življenjskih sokov iz vsenarodnega gmočnega socialnega in moralnega bogastva! Ako se zemlja posuši, se gotovo posuši tudi drevo, pa naj bo še tako bahato in močno! Napačna je miselnost, ki zlasti v našo narodno gospodarsko javnost zanaša duh meglene brezbriznosti ali celo resnejšega nerazpoloženja nasproti splošnim narodnim težnjam za utrditev narodove odpornosti in za uveljavljenje narodove bojne pripravljenosti in hotene aktivnosti. Grozna je taka zmeta in kadar pride čas, bo o njej treba najresneje govoriti in z njo najodločneje obračunati, kajti kdor ni ves z narodom, je proti njemu.

Z največjim zadoščenjem smo sprejeli vest, da so mariborska narodna društva položila na mizo naš najpomembnejši in za narodno stvar najtežji narodno-obrambni problem: zaščito našega narodnega delavca, nameščenca, malega delovnega človeka. Primemo se za glavo in se čudimo, da je ta usodepolni problem našega narodnega obstoja in razvoja do sedaj ležal skoraj da zanemarjen v skritem kotu pod mizo. Trudili smo se tako rekoč z malenkostmi, na glavno pa smo pozabili: na človeka, ki težko dela, da preživi sebe, svojo družino — in da ohrani svoj rod in narod! Naša narodna obramba je kakor z zavezanimi očmi hodila mimo problema. Oči nam je razvezal čas s svojimi dogodki — in pogled na pota, po katerih hodijo naši za mnogo in v marsičem močnejši sosedje. Premalo je, ako so problem položila na mizo dnevnih skrbi in posvetovanj mariborska narodna društva, vsa Slovenija se mora z vsemi svojimi silami oprijeti tega problema. Vsa narodna društva morajo ostati stalno združena v Zvezi za zaščito narodnega delavca, malega delovnega človeka. Ta Zveza mora biti vrhovno sodišče za socialno-pravno zaščito slovenskega delovnega človeka, ki naj brezpogojno iz narodne družbe izključi vsakogar, ki s svojim nesocialnim delom tepta in uničuje samozavest in narodni ponos slovenskega človeka dela rok in razuma. «Slovenski človek se mora čutiti enakopravnega in enakovrednega v našem gospodarskem, kulturnem in družabnem življenju. Izgubiti mora čustvo manjvrednosti in gospodarskega izkoriščanja, ki mu jemlje nacionalno odpornost in škoduje njegovi državljanski zavesti.» Tako so ugotovila mariborska narodna društva.

Na vrsto morajo priti narodna društva v drugih naših mestih. Slovenijo mora razvneti svež val narodne samozavesti, hotenja do življenja! Vsi in vsakdo na delo!

Na vrsto morajo pa priti zlasti naši slovenski delodajalci, ki imajo gospodarske dobrine zato v rokah, da jih upravljajo v splošno narodno korist. Slovenski delodajalci morajo sami iz lastnih nagibov v svojih tovarnah in delavnicah razviti kar najbolj dobrohotno socialno zaščito svojih delavcev, sinov Slovenije. Gorje onim, ki mislijo samo nase in z zakrknjenostjo v srcu hodijo mimo klica mariborskih narodnih društev! Izgubljeno se ne vrne več.

—ec.

s tem dati prepotrebne kruha ti-sočnim brezposelnim delavcem in njihovim družinam. Ta velikanski kapital je poklican prav tako, kakor vsa ostala njegova okolica, občine, banske uprave in država poleg zasebne karitativne iniciative, da nudi trpečim brezposelnim v

usodnih trenutkih delo, ki jih bo pošteno preživelo, ohranilo pri moči in na normalni višini ter jih obvarovalo ponižujočega beračenja ali celo padca v kriminal in pre-zgodnji grob. Saj bodo to lahko storili celo z bogatim lastnim do-bičkom.

Podporni skladi

Delavstvo monopolskih naprav je dobilo socialno ustanovo, katero bi lahko ustanovile tudi zasebne industrije

Finančni minister je predpisal pravilnik podpornega sklada delavcev monopolskih naprav. Pravilnik lahko služi za vzorec tudi vsem privatnim podjetjem, ki bi bila pripravljena ustanoviti podporne sklade za svoje delavce.

Članstvo podpornega sklada je obvezno, če se zanj izreče dve tretjini delavcev. Naloga podpornega sklada je, da daje denarne podpore ob boleznih in smrti, denarna posojila in kurivo in drugo blago na up. Denarna sredstva sklada so: pribitki obratnih kuhinj, prispevki delavcev, ki znašajo 1 dinar mesečno, obresti posojil, dobljeni prispevki in posojila, ki jih daje skladu uprava državnih monopolov. Sklad upravlja delavci, nadzira pa starešina naprave.

Denarna pomoč sklada ob boleznih znaša 50 do 200 dinarjev. Denarna pomoč ob smrti se da članu podpornega sklada tako, da se po-

bere za umrlega rodbinskega člana po 50 para od vsakega delavca monopolske uprave, če pa umre član podpornega sklada, se pobere po en dinar in se izroči pobrana vsota njegovi rodbini. Sam podporni sklad pa da poleg tega še za vsakega umrlega delavca po 200 dinarjev podpore, za rodbinskega člana pa 50 dinarjev.

Denarna posojila sklada znašajo po višini zaslužka zaposlenega delavca od 200 do 800 dinarjev. Za posojilo morata porokovati dva delavca. Če delavec umre, se odpiše dolg.

Kurivo in drugo blago daje sklad delavcem na up v višini mesečnega zaslužka in proti povračilu v 8 mesečnih obrokih.

Želeti je, da bi podobne podporne sklade uvedle vse večje industrije in s tem resnično pomagale delavstvu ob težkih socialnih in gospodarskih prilikah.

Potreba izobrazbe

V Sloveniji imamo še vedno 9 % nepismenih. V življenju veljamo toliko, kolikor smo izobraženi

V zadnjih letih se bije v naši državi vedno hujša borba proti nepismenosti in neizobraženosti, ki vladata še vedno med širokimi plastmi našega naroda. Po zadnji splošni državni statistiki je znašalo število nepismenih leta 1931. v Jugoslaviji še 54,8 %, in sicer med moškim prebivalstvom 47,3 %, med ženskimi pa 56,4 %. Tako visoka stopnja nepismenosti je bila posledica nezadostnega števila šol in učiteljstva, zlasti v predvojni in medvojni dobi ter predvsem v krajih, v katerih so tuji gospodarji namenoma onemogočali tlačenemu prebivalstvu vsako možnost izobrazbe in kulturnega napredka.

Dandanes so razmere že precej drugačne. Odstotek nepismenih je znatno padel, vendar je vidno opaziti ta padec le pri moškem prebivalstvu, dočim ostaja število nepismenega žensstva še vedno žalostno visoko. Še v naši dravski banovini imamo med prebivalstvom obojega spola okrog 9 % nepismenih, česar že davno ne bi smeli več trpeti in

nam je ta ugotovitev le v sramoto, zlasti z ozirom na veliko število raznih prosvetnih društev in ustanov, s katerimi se tako radi hvalimo pred svetom. Ker pa se število šol in učiteljev v naši domovini iz leta v leto večja, smemo upravičeno pričakovati, da bo prihodnje ljudsko štetje nudilo nam in vsemu svetu v tem pogledu drugačno, razveselivejšo sliko. Zlasti bi bilo nujno potrebno, da se stori vse mogoče za napredek, izobrazbo in kulturni dvig naše kmečke in delavske žene, ki imata z ozirom na svoj težki, včasih skoro obupni materialni in socialni položaj pač najmanj možnosti, da bi dosegli v človeški družbi in v življenju ono stopnjo, ki ji ima dejansko pripada. Zavedajmo se, da samo izobražena in kulturno visoko vzgojena mati more vzgajati duševno in telesno vzorne nove državljane. Bodoče rodove namreč neizogibno čaka še mnogo težja in neizprosnejša življenjska borba, kakor pa smo jo in jo še bijemo mi.

Zgodovina nas uči

Zakaj se ljudje iz vsega doznanege in preživetega ničesar ne nauče?

Že v ljudski pregovor je prešla resnica, da se človek največ nauči iz zgodovine, ki jo neprestano kuje in ustvarja živo življenje sveta in človeštva. In če je jasno, kakor solnce, da se zgodovina dosledno ponavlja in da se film zgodovinskih dogodkov niza v logičnem redu, se moramo nehoti vprašati, zakaj se ljudje iz vsega dognanega in preživetega ne morejo ničesar naučiti? Zdi se, da zato, ker je za bistro gledanje potreben pač čist in nemoten vid. Mnogi gledajo in ne vidijo ter poslušajo in ne slišijo! To je dognal že sam Kristus. Da se vidi ono, kar se gleda, in da se sli-

ši ono, kar se posluša, je potrebno, da se osvobodimo sebičnosti in da imamo na vsem le obči, povsem objektivni interes. Vsi malikovalci idolov so enaki svojim idolom. Tudi oni so slepi in gluhi za resnico.

Zato si obrišimo oči in odprto pogledajmo v sodobna politična dogajanja. Videli bomo staro, večno resnico, da na svetu ni posledic brez vzrokov. Stari grehi in napake dvigajo na svet vedno nove, neprestane zapletljive v mednarodnem življenju, ki je postalo res že neznosno, skrajno žalostno in pušto. Svetovni zemljevidi, najbolj pa evropska karta, se vsak dan spre-

Razgled po svetu

Poslanica Roosevelta

Kongresu ameriških Zedinjenih držav je poslal Roosevelt poslanico, ki je močno odjeknila v vsem svetu.

V poslanici pravi Roosevelt, da je vojna, ki je grozila, da zajame ves svet, sicer preprečena, ni pa še zagotovljen mir. Besne nenapovedane vojne, bodisi na bojnem, ali gospodarskem polju. Morilno oboroževanje se nadaljuje. Pojavljajo se grožnje in nova izzivanja, vojaška in gospodarska. Zunanji viharji ogrožajo tri ustave, ki so bile vedno neobhodno potrebne za Američane: vera, demokracija in dobra volja med narodi. V moderni obliki se te tri vrednote dopolnjujejo. Tam, kjer je namesto demokracije nastalo nekaj drugega, je izginil duh svobodne veroizpovedi, tam pa, kjer sta vera in demokracija ustvarjali dobro voljo ter prinesli razumnost v mednarodne odnose, je bila odprta pot za odstranitev nasilja. Prihaja čas, ko se mora človeštvo pripraviti na obrambo ne samo svojih domov, pač pa tudi na obrambo človečanstva. Če katerakoli vlada preti z vojno ter vztraja pri politiki nasilja, nudi obrambno orožje edino varnost. Ne moremo ostati ravnodušni, če se uvede mednarodna brezpravnost. Najmanj, kar moremo in kar bomo tudi storili, je to, da se bomo izognili vsakemu poskusu, ki gre za to, da bi podpirali napadalca. Svetovni dogodki zadnjih let so prinesli vsem mnogo skušenj, a so vse tudi razočarali. H koncu svoje poslanice je Roosevelt napovedal, da bo poslal kongresu še poseben predlog, kako se naj podvzamejo potrebni ukrepi za obrambo države.

Ostra kampanja

Italijanko časopisje nadaljuje z ostro kampanjo proti Franciji in imenuje potovanje Daladiera na Korsiko in v Afriko za izzivanje Italije. Če želi živeti Evropa v miru, tako pravi italijanski tisk, se mora ustanoviti nova Francija, ki bo bolj zmerina in pravična. V nasprotnem primeru gre Evropa v novo vojno. Italija se niti malo ne boji Francije in je zelo zmotno naziranje, da Italija ni dovolj močna, da uveljavi svojo voljo. Nemški tisk nudi vse oporo italijanskim zahtevam in napada Francijo, da je s potovanjem svojega predsednika vlade po Afriki izzvala Italijo. Kakor vsa znamenja kažejo, se obetajo Evropi prihodnje pomlad težki časi, nič boljši, kot lansko leto jeseni v času monakovskih sporazumevanj.

— Na madžarsko-slovaški meji je prišlo do oboroženega spopada med oddelki češkoslovaške vojske in madžarskimi obmejnimi organi. Pri teh bojih je bilo ubitih več madžarskih častnikov in vojakov, oddelki ČSR so pustili na bojišču pet

minjajo in profesorji po šolah že več ne vedo, ali jutri še lahko učijo učence istih državnih mej, ki so veljale v svetu do včeraj. Iz vseh teh neveselih dejstev in iz stvarne zgodovine se moramo odprti oči učiti, da nas morda že jutri ali pojutrišnjem ne bodo presenetili dogodki, o katerih se nam danes še zdi, da so povsem nemogoči in logično docela izključeni. Češkoslovaška, Avstrija in še mnogi drugi, zaenkrat šele načeti in skorajšnjega odločnega reševanja pričakujoči problemi nas vendar morajo nečesa naučiti in nam izbrisati meglo iz naivnih, mnogo prepoštenih oči.

mrtvih in oklopni avtomobil. Posebna komisija, sestavljena iz zastopnikov obeh držav, zdaj preiskuje, kdo je zakrivil napad. Češka poročila zatrjujejo, da so to bili Madžari.

— Beck pri Hitlerju. Poljski zunanji minister Beck je obiskal Hitlerja v Berchtesgaden in nato še nemškega zunanjega ministra von Ribentropa v Monakovem. Poročila pravijo, da je Beck obljubil, da se premakne Poljska bliže liniji Rim—Berlin. Poljska bo opustila vsako nadaljnjo akcijo za tesnejše zblizanje s sovjetsko Rusijo. Tudi ukrajinski problem je bil pri tej priliki rešen v zadovoljstvo Poljske, ovira, ki je skoraj zanesla Poljsko v naročje sovjetske Rusije.

— Fronta narodnega preporoda, edino dovoljena stranka v Romuniji, je ustanovljena. Stranka obstoji iz Vrhovnega sveta in Direktorija, ki ga sestavlja 22 članov, ki jih za dobo dveh let imenuje kralj. Fronta narodnega preporoda bo imela svojo milico. Fronta je organizirana po vzoru fašistične in narodno-socialistične stranke. Vsi funkcionarji stranke nosijo uniforme, pristaši stranke pa znake. Vrhovni svet stranke šteje 150 članov in stoji iznad vlade in parlamenta. Romunija je se tem končno stopila v vrsto totalitarnih držav.

— Litva v službi Nemčije. Novoizvoljeni klajpedski deželni zbor, ki ima absolutno nemško večino, bo s podporo litvanske vlade nemoteno vršil svoje posle. Pričakovalo se je, da bo Nemčija po zmagi v Klajpedi zahtevala vrnitev ozemlja, izgubljenega v svetovni vojni. To se pa ni zgodilo. Nemčija hoče s svojo nacionalno postojanko trajno vplivati na vso litvansko zunanjo politiko. Litva se je izjavila pripravljena, da vse stori, da se ustvari čim boljši odnosi z Nemčijo.

— Vladna kriza na Japonskem. Dosedanja vlada kneza Konoje je prišla do prepričanja, da bo vojna s Kitajci Japonsko moralno in gospodarsko popolnoma izčrpala. Zato je vojno kolikor mogoče hitro zaključiti. Pri cesarju je pa zmogala radikalna vojaška struja, ki je za to, da se vojno brezobzirno nadaljuje, ne glede na opasnost, ki preti državi. Vlada kneza Konoje je morala odstopiti in na njeno mesto je bila imenovana nova vlada barona Hirumune.

— Donski kozaki v emigraciji so se na svojem kongresu izrekli za ustanovitev svobodne Ukrajine.

— Nesreča rudarja. V Hrastniku se je težko poškodoval rudar Rudolf Zupan.

— V Podkarpatski Rusiji se bodo vršile volitve. Parlament bo štel 30 poslancev.

— V Nemčiji bodo zaposlili prihodnjo pomlad 32.000 italijanskih kmetijskih delavcev.

— Na katalonskih bojiščih je Francova ofenziva, katero je začel pred božičnimi prazniki, ustavljena, ne da bi dosegla posebne uspehe. Republikanci so odgovorili s protiofenzivo, ki se je pa tudi zlomila nad odporom nacionalističnih čet. General Franco je prepričan, da bo v teku letošnjega leta konec državljanske vojne v Španiji.

TEKOM TEDNA

Drage legitimacije

Do konca leta bo moral imeti vsak delavec in nameščenec novo poslovno knjižico. Za delavca stane poslovna knjižica deset dinarjev, za nameščenca pa trideset dinarjev. Poleg tega mora vsak delavec in nameščenec predložiti dve dobri fotografiji. Poslovne knjižice založi osrednja uprava Borz dela. Mislimo, da so poslovne knjižice predrage. Vseh delavskih poslovnih knjižic bo izdanih okrog 700 tisoč. Delavci bodo za te knjižice plačali sedem milijonov dinarjev. Fotografiranje bo stalo vsakega delavca vsaj 20 dinarjev, vseh 700.000 delavcev pa 14 milijonov dinarjev. Tekom leta 1939 bodo torej izdali delavci samo za legitimacije 21 milijonov dinarjev. Nameščenskih legitimacij bo izdanih okrog 50.000. Legitimacija bo stala 30 in fotografiranje 20 dinarjev. Nameščenci bodo plačali torej za legitimacije dva in pol milijona dinarjev. Vsega skupaj bodo v letu 1939 izdali delavci in nameščenici za legitimacije 23 in pol milijona dinarjev. Dosedaj so dobivali delavci svoje delavske knjižice po večini zastonj. Kar naenkrat pa naj jih plačujejo po 30 dinarjev. Mislimo, da bi osrednja uprava borz dela lahko znižala ceno za poslovne knjižice najmanj za polovico. Saj bo tisk knjižic pri tako visoki nakladi gotovo nizek. Delavstvo, ki je z javnimi datjavami tako dovolj obremenjeno, ni treba še bolj obdavčevati. Za delavce in nameščenice v državi je vsekakor prehuda obremenitev, da bi morali plačati tekem enega leta kar 23 in pol milijona dinarjev.

— **Zakon o obrti.** V začetku leta 1938. je ministrstvo za trgovino in industrijo poslalo vsem delodajalskim zbornicam v izjavo nov osnutek zakona o izpremembah in dopolnitvah obrtnega zakona. Delodajalske korporacije so k osnutku novega zakona predložile ministrstvu tudi svoje mišljenje. Delavske zbornice do danes osnutka zakona, ki spreminja obrtni zakon, niso dobile na vpogled.

— **Delodajalci dolgujejo socialnem zavarovanju** okrog 112 milijonov dinarjev na neplačanih prispevkih. Polovico tega zneska so delavci plačali delodajalcem ob priiliki izplačila plač. Tako so si delodajalci pridržali 56 milijonov dinarjev, ki niti nikdar njihovi niso bili.

— **Novi zavodi za zaščito mater in otrok** so se ustanovili v Skoplju, Beogradu in Sarajevu.

— **Zavod za strojništvo** se gradi v Ljubljani nasproti tehnične fakultete. Za tehnično opremo novega zavoda je darovala tovarna vagonov v Slavonskem brodu 140.000 dinarjev. Malokdaj slišimo, da naša industrija podpre znanstvene institucije.

— **Socialno zavarovanje kmeta** za primer starosti in onemoglosti zahteva v svojih resolucijah Kmetijska zbornica.

— **Društvo stanovanjskih najemnikov** bo zborovalo še ta mesec v Zagrebu in sklepalo o načrtu zakona o zaščiti stanovanjskih najemnikov in o predlogu o ustanovitvi zadruge, ki bo gradila hiše na osnovi etažne svojine.

— **Strokovni tečaji za mizarje.** Pod okriljem zavoda za pospeševanje obrti v Ljubljani se vršita za mojstre in mizarje pomočnike tečaj za strokovno risanje za začetnike in tečaj za notranjo arhitekturo. Poleg tega se vrše trikrat na

teden zvečer od 19. do pol 21. ure predavanja o kalkulaciji, knjigovodstvu in blagoznanstvu.

— **Tečaji za pripravo za mojstrski izpit** se bodo pričeli v drugi polovici januarja vsako popoldne v Ljubljani. Prijavo za tečaj je poslali Zavodu za pospeševanje obrti pri Zbornici za TOI v Ljubljani.

— **Kakor Delavska zbornica,** tako se tudi Kmetijska zbornica pritožuje, da jo pristojni faktorji ne zaslišijo za mnenje, kadar pripravljajo načrte zakonov, uredb in pravilnikov.

— **Vzgojno svetovalnico** je ustanovilo v Mariboru društvo Šola in dom. Starši, poslušajte se je!

— **Novo ravnateljstvo pri OUZD** je bilo imenovano.

— **Rdeči križ** je ustanovil na Hrvaškem 240 šolskih kuhinj, kjer se prehranjuje okrog 14.000 otrok.

— **Beograjska policija** je pred pravoslavnim božičem po ulicah zbirala prostovoljne prispevke za reveže.

— **Novo podjetje** za izdelavo izolirnih gradbenih plošč se je ustanovilo v Radečah pri Zidanem mostu.

— **Ležišča nafte** so odkrili v vasi Sveča v ptujskem okraju.

— **Nov premogovnik** je začel obratovati v vasi Ortnice pri Pilštajnu. Zaposluje malo delavcev in prodaja premog le v svoji okolici.

— **Naše železnice** so donšale leta 1937. okrog tri sto milijonov čistega dobička. Isti uspeh bo leta 1938. Železniško osebje ima pa še vedno nizke plače, navzlic visokim dobičkom.

— **Delavci v jadranskih pristaniščih** se pogajajo z delodajalci, da bi dosegli enotno kolektivno pogodbo.

— **Žrtev dela.** Lesni delavec Jožef Mlakar iz Viševka se je pri polnojarjeniku smrtno ponesrečil.

— **Slaba sol.** Zveza trgovcev se je pri monopolski upravi pritožila zaradi kakovosti soli. Trgovci so dali sol preiskati pri Higienem zavodu. Ocena soli se je glasila, da je sol nečista in neokusna.

— **Sladkorja se je porabilo** lanske leto v naši državi 8400 vagonov.

— **Poročilo ženske bolnišnice** v Ljubljani pravi, da je leta 1938. od tisoč porodnic umrlo le dvoje, za splavom pa 20. Za splavom umre torej desetkrat več mladih žen nego zaradi poroda.

— **Nazadujemo.** Po podatkih Higienkega zavoda je znašalo v Sloveniji leta 1936. število živorojenih otrok 27.626, leta 1937. pa le 26.499. Umrlo je leta 1936. 17.023, leta 1937. pa 17.758 oseb. Prebivalstvo v ostalih pokrajinah države znatno bolj narašča. Tudi dokaz posebno težkih in izjemnih gospodarskih in socialnih razmer v Sloveniji.

— **Zveza šoferjev** priredi višji tečaj za avtomobilske šoferje.

— **Dražba kožuhovine v Ljubljani** se bo začela nepreklicno 23. t. m. Lovci naj pošljejo svojo letošnjo žetev čimprej na naslov «Divja koža», Ljubljana, Velesejem.

— **Centralno zadružno banko** bi radi ustanovili nekateri beograjski zadružni funkcionarji. Slovenske zadružne centrale se tej nameri upirajo, kajti dovolj je že denarja centraliziranega.

Zaslужek iščemo

Veliko naših delavcev je zaposlenih v južnih krajih države. Možnosti zaposlitve na Nizozemskem in Angleškem

Po državi za kruhom

Naši delavci v ožji slovenski domovini ne morejo vsi dobiti služka. Primorani so iskati dela v tujini. Zadnja leta se je posebno veliko delavcev izselilo v Nemčijo, Francijo in Holandijo. Ni pa tako enostavno, izseliti se v inozemstvo. Težko je dobiti dovoljenje za naselitev, še težja je pa odločitev, zapustiti z družino in otroci svoj dom in odpotovati v neznano tujino, ko nimaš nobene sigurnosti, ali se bo res dalo živeti. Lažja je odločitev, iskati kruh v državi sami, izven Slovenije. Saj se lahko delavec zopet vrne, če ni našel prave zaposlitve, in kar je tudi važno, ostal je še vedno med ljudmi, ki ga smatrajo za svojega in ga tudi razumejo. Veliko je slovenskih delavcev, ki žive, delajo in dobro služijo v južnih krajih naše države. Zanimivo bi bilo, če bi dobili statistiko, koliko je naših ljudi zaposlenih izven Slovenije. Danes vemo samo za one slovenske naselbine v Jugoslaviji, kjer so zaposlene večje skupine naših delavcev.

Odpira se nov delovni trg

Nemčija je izdala pred dnevi zelo pomembne ukrepe: Do 1. marca 1939 se morajo vrniti v Nemčijo vse služkinje in vsi slugi ter hlapci nemške narodnosti, ki so pristojni na ozemlje današnje Nemčije in ki še niso izpolnili 35. leta starosti, odnosno 40. leta, če so služili pri nearijskih družinah. Ta mobilizacija delovne sile je značilna. Očividno se Nemčija pripravlja, da v začetku letošnje pomladi izvede nove politične in gospodarske akcije. Vpoklic izseljencev je v nasprotju z izjavo nemškega propagandnega ministra dr. Göbbelsa, ki je povdarjal preobljudenost Nemčije, v kateri živi 140 ljudi na kvadratnem kilometru. In sedaj kliče Nemčija svoje izseljence nazaj v preobljudeno domovino. Samo na Nizozemskem je med hišnimi posli

že od nekdaj so iskali naši delavci služke v bližnji Hrvatski, posebno v Zagrebu. Za časa sezone najde več sto uslužbencev služke v obmorskih mestih Dalmacije. Zname so številne kolonije Slovencev v Bosni, v raznih industrijskih krajih in rudnikih in v Sarajevu. V Beogradu štejejo Slovenci deset tisoč. V Kragujevcu je v industriji zaposlenih 500 Slovencev. V senjskem rudniku v Ravni reki je zaposlenih 700 rudarjev iz Trbovelj, Hrastnika in Zagorja. Industrija v Kraljevu je zaposlila 400 naših delavcev. V steklarni v Paračinu je dobilo svoj kruh mnogo steklarjev, ki so bili reducirani v Hrastniku. V senjskem rudniku dela okrog 100 slovenskih rudarjev. Tudi v rudniku v Barah je 50 rudarjev iz Trbovelj.

Še več bi jih lahko našlo zaposlitev v južnih krajih naše države, če bi bila organizacijska posredovanja kaj prida. Naši kvalificirani delavci in delavke imajo dober sloves in so razmeroma tudi bolje plačani.

nad 25.000 dekel in hlapcev, oziroma služkinj in slug. Nič manjše ni število nemških poslov na Angleškem, kjer se omenjajo vedno pogostejše tudi v zvezi z dobro organizirano vohunsko in propagandno službo Nemčije. Stojimo torej pred dejstvom, da bo nastalo zlasti na Nizozemskem in Angleškem po odhodu nemških poslov veliko pomankanje delovnih moči v gospodinjstvih in gospodarstvih.

Našim brezposelnim uslužbencem obojega spola se ponuja lepa priložnost, da pridejo do dobrega kruha. Naše uradne ustanove, ki imajo dolžnost, baviti se z izseljenci, bi zdaj lahko organizirale in izvedle zaposlitev tisočeri in tisočeri naših mladih ljudi na mestih, kjer so službovali doslej Nemci in Nemke, ki se morajo vrniti v domovino, zlasti še, ker naši ljudje slovijo v svetu kot pošteno, snažno, pridno, zanesljivo in kulturno zelo napredno uslužbenstvo. Poleg tega je prilika zelo vabljiva in ugodna tudi zato, ker gre le za začasno emigracijo in ne za grobo, naporno dniarsko delo, temveč nasprotno za sorazmerno prav dobro plačane lažje službe. Prihranki, ki bi jih izseljenci pošiljali domov v devizah, bi kaj ugodno vplivali tudi na izravnavanje naše plačilne bilance s tujino. Naj bi naše oblasti takoj poskrbele za vse potrebno, pri čemer naj bi ne pozabile tudi na takojšnjo organizacijo jezikovnih in drugih potrebnih tečajev za te naše bodoče izseljence. Zavedati se namreč moramo, da bi lahko zaposlili tudi mnogo brezposelne polinteligence, saj v naših pisarnah nikdar ne morejo doseči tako visokih plač, kakor bi jih v gospodarstvih in gospodinjstvih na Angleškem in Nizozemskem, obenem pa dela lahko dobro služabništvo tudi uspešno propagando za svojo domovino v tujini.

— **TPD in nabavni prispevek.** Za nabavni prispevek ali božičnico so prosili rudarji. TPD pa je prošnjo odklonila, češ da božičnice ne more dati, ker to ni bilo v smislu kolektivne pogodbe, sklenjene lanske leto in veljavne letos do spomladi. Kolektivna pogodba res nima določila, da mora TPD izplačati božičnico. Točno je pa tudi, da ni nikjer v kolektivni pogodbi rečeno, da se delavstvo odreka božičnici. Izgovor s kolektivno pogodbo je torej prav za lase privlečen. Če bi hotela TPD izplačati božičnico, bi jo brez nadaljnega lahko izplačala brez izgovorov. Prav posebno bi pa lahko letos izplačala TPD božičnico, ko ima veliko naročil in s tem tudi primerne dobičke. Upoštevati bi morala, da so rudarji potrebni izdatnejše pomoči, posebno z ozirom na zadnja slaba leta za služkov, ko so se zadolžili preko glave.

— **Aluminija so izvozili** zadnji čas samo iz splitske luke 12 tisoč ton. Aluminij je kupila Japonska.

Iz naših delavskih krajev Na vprašanje - odgovor

Stražišče

Podružnica NSZ v Stražišču je priredila 6. januarja t. l. širšo sejo s posebnim ozirom na volitev obratnih zaupnikov. Pri seji je bil navzoč predsednik tov. Tine Župan. Razpravljalo se je tudi o predlogu delavskih organizacij za tekstilno delavstvo, ki se je izročila delodajalcem, kakor tudi o odpovedi kolektivne pogodbe. Med drugim se je razpravljalo tudi o organizacijskih zadevah in je seja končala z upolnjenimi načrti za bodočnost.

Domžale

Redni letni občni zbor podružnice NSZ v Domžalah se bo vršil v nedeljo, dne 15. t. m. ob 10. uri v gostilni g. Kralja Janeza — pri «Meganu» s sledečim dnevnim redom: 1. Otvoritev, 2. poročilo predsednika, tajnika, blagajnika in nadzorstva, 3. volitev novega odbora, 4. zastopnik centrale bo govoril o pomenu organizacije, obratnih zaupnikov in o starostnem zavarovanju. Prosimo vse tovariše, da se tega občnega zbora sigurno udeležite.

Žiri

Občni zbor podružnice se bo vršil v nedeljo 15. januarja 1939 v dvorani občinskega doma. Pričetek zbora je ob 1 uri popoldne. Članstvo naj se udeleži občnega zbora točno in polnoštevilno.

Mežica

Odbor podružnice NSZ v Mežici sporoča, da se vrši občni zbor podružnice dne 15. januarja t. l. ob 14. uri v prostorih gostilne Toff v Mežici s sledečim dnevnim redom: 1. Otvoritev in poročilo predsedstva, 2. Poročilo ostalih funkcionarjev in nadzorstva, 3. Poročilo delegata centrale, 4. Volitev novega odbora, 5. Slučajnosti. Po občnem zboru se vrši družabni večer s pestrim sporedom pod vodstvom tov. Lipuša. Prosimo, da se zbora in družabnega večera gotovo udeležite.

Zagorje

Odbor podružnice NSZ v Zagorju ob Savi sporoča, da se bo vršil v nedeljo, dne 15. januarja 1939 ob 16. uri popoldne v Sokolskem domu redni letni občni zbor podružnice, na katerega bo prišel tudi zastopnik centrale. Po občnem zboru, t. j. ob 6. uri zvečer, se vrši družabni večer članstva vbežen za vse članstvo v gostilni tov. Martina Polca v Toplicah.

Podružnica je ustanovila prosvetni odsek, katerega bo vodil tov. Rudolf Prosenc, rurar. Članstvo, posebno tovarišice naprošamo, da se v polnem številu prijavijo k dramatičnemu odseku.

Družabni večer, sklican za 8. januarja t. l., se ni vršil, ker je bilo članstvo vsled normalnega dela ves dan v službi.

Eksplozija v rudniku. V kotrediškem rovu so se vneli plini in smrtno ožgali rudarja Leopolda Hribarja, očeta številne družine. Zelo so ožgali plini tudi rudarja Jereta, ki so ga odpeljali v ljubljansko bolnico. Lažje je bil poškodovan rudniški paznik Štern. Preiskava bo dognala, kako je nastala nesreča.

Medvode

Občni zbor podružnice NSZ se je vršil dne 8. t. m. v dvorani Sokolskega doma ob zelo veliki udeležbi članstva. Zbor je vodil tov. Oven. Po izčrpnih poročilih funkcionarjev je posneti, da je bila podružnica zelo agilna. Po soglasno sklenjeni razrešnici je bil izvo-

ljen stari odbor z malenkostnimi spremembami s tov. Ovnom na čelu. Po volitvah se je razvila živahna debata ter je bil storjen tudi sklep, da se ustanovi poseben podporni sklad za slučaj brezposelnosti in nesreč članov z 2 din mesečnih prispevkov. Sklad prične poslovati po enem letu ustanovitve. Tov. Oven se je zahvalil vsem sodelavcem, odposlancu in s pozivom na delo vseh za koristi malega človeka. Velika udeležba, soglasnost na zborovanju in enotna volja vseh, so nam porok, da bo podružnica korakala k nadaljnjim uspehom.

Božičnica podružnice NSZ. Po občnem zboru se je vršila v Sokolski dvorani božičnica, ki je dokazala, da vodilni funkcionarji razumejo svoj posel. Obdarovanih in pogoščenih je bilo 150 otrok. Prireditelj s pestrim sporedom je vodil tov. Slavko Trampuš, katerega se za lepo igrice iskreno zahvaljujemo. Razumevanje ob času božičnice pa je pokazalo podjetje Zdrženih papirnic, ki je dalo znatno podporo najpotrebnejšim. Želeli bi, da bi se tudi druga podjetja ob takih prilikah spomnila svojih delavcev in priporočamo ob tej priliki tovarnarju g. Mediču, da bolj upošteva svoje delavstvo.

Ribnica

Podružnica NSZ v Ribnici je sklicala za 6. t. m. sestanek vsega delavstva v Ribnici. Ta sestanek je bil v glavnem namenjen neorganiziranemu delavstvu, katerega je bilo treba seznaniti z akcijo, ki jo pripravlja organizirano delavstvo. Sestanek je bil dobro obiskan in delavstvo je z zanimanjem sledilo izvajanjem zastopnika centrale. Vidi se, da je delavstvo v Ribnici zavedno in pravilno pojmuje akcijo za ureditev delovnih razmer in za izboljšanje delavskega položaja. Če bo šlo delavstvo po tej poti naprej in bo pritegnilo v organizacijo vse one, ki do sedaj stojijo ob strani, bo uspeh zagotovljen, kajti le v slogi, tovarštvu in enotni organizaciji je moč. Za-

Tkalec M. — Kranj. Kdaj ima moja žena pravico do porodniških dajatev pri OUZD? — Po zakonu ima Vaša žena pravico do porodniških dajatev, če ste imeli v zadnjem letu pred porodom Vaše žene 10 mesecev (300 dni), oziroma v zadnjih dveh letih 18 mesecev (540 dni) članstva.

to, tovariši, na delo, kajti delavstvo v Ribnici mora biti enotno organizirano, da bo v slučaju potrebe lahko enotno nastopilo in branilo svoje interese. Kakor smo posneli z izvajanj, je v glavnem kolektivna pogodba že gotova in se bo čim prej predložila podjetnikom.

Celje

Podružnica NSZ je imela v nedeljo 8. t. m. posvetovanje delavcev tovarne Westen, da se dogovori radi obnovitve kolektivne pogodbe. Sestanek je dokazal, kako važna je za delavstvo taka kolektivna pogodba. Delavstvo je prepričano, da bo vodstvo tovarne imelo polno razumevanja za svoje delavstvo in mu nudilo res dobro kolektivno pogodbo. Osnutek kolektivne pogodbe je treba v nekaterih važnih točkah še spopolniti, nakar bo osnutek predložen podjetju.

Trbovlje

Zvišanje draginje in rudarji TPD. Z ozirom na razne vesti, ki se širijo v časopisju in med rudarji TPD, da je draginja porasla v času od sklenitve kolektivne pogodbe do danes za nad 10 točk, objavlja Delavska zbornica po indeksu Narodne banke v Beogradu sledeče uradno obvestilo o porastu draginje za cene na malo: Za Beograd je znašal indeks cen na malo za 1. maj 93,7 točk, za 1. december pa 95,9 točk, tako da je draginja porasla za 2,2 točki. Za Ljubljano pa je znašal dne 1. maja 89 točk ter je do 1. decembra porasel na 90,1 točko, torej znaša porast 1,1 točko.

Roza S. — Domžale. Bolna sem in za delo nesposobna. Bolniška blagajna mi pa noče izplačati hranarine. Kaj naj napravim? — Iz Vašega pisma razberemo, da je prva zdravniška preiskava dognala, da ste sicer bolna, vendar pa lahko še naprej opravljate službo. Vi ste pa nasprotnega mišljenja. Ne morete delati in naj tudi zdravnik ugotavlja, da lahko. Svetujemo Vam, da zahtevate nadpregled. Če se tudi z izvidom nadpregleda ne bi zadovoljili, zahtevajte, da se Vas predstavi zdravniški komisiji, ki bo sklepala o izvidu nadpregleda. Potem se lahko pritožite še na rentni odbor pri OUZD v Ljubljani.

Matija B. — Maribor. Moja žena boluje že dolgo časa na težkem revmatizmu. Vse zdravljenje v tukajšnjem fizikalnem zdravilišču OUZD ni nič pomagalo. Zdravnik je bil mišljenja, da bi moji ženi še najbolj pomagalo zdravljenje v termalnem kopališču. Ko sem pa prosil OUZD za nakazilo, da bi šla moja žena lahko zdraviti se v Laško, je pa moja prošnja odklonil. — Po zakonitih predpisih je OUZD pravilno ravnal. Kajti svojci zavarovancev nimajo pravice do zdravljenja po kopališčih ali zdraviliščih. Svoji zavarovanih članov imajo pravico le do brezplačne zdravniške oskrbe in zdravljenja.

Mizar iz Poljan. — Moj otrok se je ponesrečil. Zlomil si je nogo. Zdravniška OUZD nisem mogel doseči. Bil pa je v kraju slučajno drugi zdravnik, ki je otroku nudil prvo pomoč. Kdo bo poravnal stroške? — Nedvomno gredo stroški na račun bolniške blagajne. Ne bo Vam težko dokazati, da se je šlo v Vašem primeru za nujen in neodločljiv slučaj, kjer je obstajala celo nevarnost za življenje Vašega otroka. V takih slučajih je OUZD dolžan plačati tudi stroške za neuradovega zdravnika. Tudi stroške, ki ste jih imeli s prevozom otroka v bolnico, Vam mora povrniti OUZD.

Karel Nový:

ŽIVETI HOČEMO

(Roman.)

«Lahko bi mi dala kaj šivati», je menila Magdalena, «če je taka dama.»

«Ta daje najbrž boljšim šiviljam! Roubitschkovi.»

«Saj sem bila pri Roubitschkovi.»

«Ali res? Jaz stanujem z eno, ki je tudi bila pri Roubitschkovi. Krista Ondrákova.»

«Poznam jo», je pokimala Magdalena.

«No vidiš, kaj pravim! Vse moramo tja!»

Nenadoma se je Mackova stresla kakor bi jo bil kdo močno udaril za tilnik. Cigareto je zmečkala v pepelnik; bala se je ozreti za moškim, ki je vstopil in si dal z listom v roki naročiti piva. Ni si upala vzdigniti glave.

«Kaj ti je?» je tiho vprašala Magdalena.

«Molči! To je moj mož.» In vzela je iz torbice deset kron in zašepetala: «Plačaj, jaz se izmažem, da me ne bo videl. Pazi. Ali me vidi?»

Hotela je naglo oditi. Toda v trenutku, ko je bila za njegovim hrbtom, se je mož obrnil k Mackovi in dvignil roko:

«Hej! Počakaj!» je zaklical.

Videti je bilo, kakor da jo je opazil s svojim ukrivljenim hrbtom, da je imel na tilniku oči.

Magdalena je v pesti mečkala desetak, ki ga je bila tu pustila Mackova. Kaj bo? Scena? Odprla je roko in videč zmečkani papir, se ji je spričo tega, kar se je tu pripravljalo vsilila misel: «Tako je zmečkano naše življenje, življenje nas vseh!»

Toda postarni mož je mirno odšel z Mackovo. Bila sta zunaj. Izginila sta.

Po strehah stanovanjskih hiš je bežalo solnce, doli v senci na hodnikih pa je bilo hladno, mrzlo.

V koloniji je čakala Magdalena gospa Lebrovova. Prinesla je blago za pomladansko obleko. Govorila je z Jožetom.

«Oh, moj mož,» je pravila, «to je človek! Prinesel bi mi vedrino z neba! Je ruski častnik in doma so imeli veliko posestvo. Ogromno. V enem dnevu bi ga ne obšel. Polja in gozdovi. Če bi jutri padli boljšeвики, bi pojutrišnjem šli tja. Ne veste, kako dolgo utegne to trajati? Vsakega vprašam in vsak mi reče, da bomo to še dočakali. To mora biti prekrasno takole pozimi ves v kožuhih sesti v sani in se peljati! Kajne, to mora biti silno lepo! Za to obleko se mi ne mudi. Če bo čez štirinajst dni ali čez tri tedne! Na pomlad jo bom rabila. Pa kje je še pomlad!»

Da, kje je bila še pomlad!

Toda že se je približevala. Tudi brezčutni Ditrich jo je začel pričakovati kakor hrošč, zarit v rušo.

K njim je prišel Rehek, dolgin z dolgimi poljskimi brki in konjsko čeljustjo.

«Kaj, gospod Rehek! Temu se godi, jaz bi se hotela imeti tako vsaj teden dni pred smrtjo!» je rekla Ditrichovka.

Rehek, ki je ob teh besedah dvigal goste obrvi in ramena, jih spuščal in znova dvigal, je odgovoril:

«Draga gospa! Draga gospa, le zakaj govorite. Ko bi jaz imel tako zlatonosno hčer ko jo imate vi!»

(Dalje prihodnjič.)